

MIĘDZY PIJANĄ „MATKĄ ZNISZCZENIA” A TRZEŻWYM „ANIOŁEM DOMU”.
UKRYTE REPREZENTACJE KOBIECEGO PICIA W POLSKICH I BRYTYJSKICH Dyskursach Publicznych
W DRUGIEJ POŁOWIE XIX WIEKU

Pijaństwo kobiet zawsze postrzegano jako groźniejsze i bardziej degradujące niż upijanie się mężczyzn, mimo tego, że to ich alkoholowe ekscesy prowadziły do o wiele większych domowych tragedii.

(Jean Charles Sournia)

Wątek dotyczący kontrolowanie ciał i umysłów kobiet poprzez retorykę odpowiedzialności i obowiązku moralnego było wyraźnie widoczny w publikacjach XIX wieku. Kontrola dotyczyła wielu aspektów życia ówczesnych kobiet, nawet spożywanie przez nie alkoholu było ograniczane kulturowo i prawnie, przez postrzeganie specyficznej dla płci odpowiedzialności wobec rodziny i społeczności. Kultura picia kobiet została tym samym zredukowana do dwóch skrajności: upadłej pijanej kobiety, "matki zniszczenia" i trzeźwej matki, "anioła domu". Prezentowany projekt skupia się na tym co było pomiędzy tymi skrajnymi przedstawieniami relacji kobiet i alkoholu w dwóch kontrastujących europejskich kulturach.

Zamierzamy analizować polskie i brytyjskie dyskursy drugiej połowie XIX wieku poprzez sieci społeczne i materialne, wymianę idei, metafor i wzorców narracyjnych widocznych w dyskursie publicznym w gazetach, czasopismach, literaturze pięknej oraz publikacjach fachowych i popularnych. Zbadamy strategie twórcze i triki retoryczne stosowane przez kobiety dotyczące spożywania alkoholu w czasie, gdy powściągliwość i abstynencja były uważane za niezbędne do osiągnięcia domowego szczęścia. Aby ocenić, w jakim stopniu dyskursy te opierały się na "moralnej panice" i "podwójnych standardach", nieuniknionych w tego rodzaju studiach, porównamy i skonstrastujemy publikacje autorstwa kobiet i mężczyzn.

Projekt będzie pierwszym w Polsce, który wprowadzi interdyscyplinarne podejście badawcze food and drink studies do badania relacji między kobietami a alkoholem. Dzięki temu projekt ukaże panoramiczny obraz relacji społeczeństwo-używk.

Celem projektu jest zbadanie tego w jaki sposób wybory dotyczące picia i abstynencji dokonywane przez kobiety w drugiej połowie XIX wieku w Polsce i Wielkiej Brytanii wiązały się z ich potrzebą emancypacji, ucieczki od ograniczającego porządku społecznego czy też potrzeby celebracji i odczuwania przyjemności; analiza tego, w jaki sposób w badanym okresie relacje między kobietami a alkoholem (zwłaszcza wybory dotyczące picia i abstynencji) ewoluowały w czasie, miejscu, przestrzeni i jak zmieniał się ich cel; chcemy również zrozumieć, w jaki sposób zmaskulinizowany dyskurs dążył do kontroli kobiecego picia, a także zbadać włączające i wyłączające praktyki związane z kobiecym pićm wyrażone w kategoriach miejsca czasu przestrzeni i celu; chcemy porównać nieusłyszane do tej pory głosy w dyskursie polskim i brytyjskim, które są wynikiem konfliktu między kobiecym pićm a reakcją na nie ze strony mężczyzn, po to aby zobaczyć, jak dana sytuacja społeczna, polityczna, kulturowa i religijna determinowała ich charakter.

Postawione w projekcie cele osiągniemy dzięki interdyscyplinarnemu podejściu badawczemu z zakresu food and drink studies, postulującemu połączeniu metod badawczych z zakresu m.in. antropologii kulturowej, socjologii, historii i literaturoznawstwa oraz narzędzi dotąd niewystarczająco stosowanych w historiografii. W ten sposób zamierzamy wypracować nową metodę badawczą, która mogłaby być szerzej stosowana w badania historii kulturowej.